

Onderwerp Vaststellingsovereenkomst Aanpak Ring Zuid

Steller Jeroen Engels

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 83 31 Bijlage(n) 1

Ons kenmerk

Datum 19-01-2021 Uw brief van

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

Op 6 juli 2020 is bekendgemaakt dat met Combinatie Herepoort (CHP) overeenstemming op hoofdlijnen is bereikt over de Aanpak Ring Zuid. Op 8 juli 2020 hebben wij u, onder geheimhouding, met een presentatie hierover nader geïnformeerd. De overeenstemming op hoofdlijnen is de afgelopen periode verder uitgewerkt tot een concept Vaststellings-overeenkomst. Op grond van de overeenstemming op hoofdlijnen en voortvloeiend uit de in het Convenant RSP en de Realisatieovereenkomst Aanpak Ring Zuid gemaakte afspraken over budgetverantwoordelijkheid, is de provincie Groningen een extra financiële bijdrage aan het project Aanpak Ring Zuid verschuldigd. Het college van Gedeputeerde Staten heeft een voorstel uitgewerkt hoe die extra financiële bijdrage binnen het RSP gedekt kan worden. Met deze brief informeren wij u over de definitieve overeenkomst tussen opdrachtgever en opdrachtnemer. Het voorstel van het college van Gedeputeerde Staten om een extra bijdrage vanuit de RSP-middelen te leveren is als bijlage opgenomen. Op delen van de bijlagen leggen wij geheimhouding op, aan het einde van deze brief gaan wij hier nader op in.

Toelichting op akkoord

De rol van de stad Groningen voor het ruimtelijk economisch functioneren van de gehele regio staat buiten kijf. Zo reizen dagelijks duizenden inwoners van en naar de stad om gebruik te maken van de werkgelegenheid en de voorzieningen die de stad en regio te bieden hebben. Die rol is gebaat bij een goede bereikbaarheid tussen stad en regio, ook over de weg. De zuidelijke ringweg vervult daarin een sleutelrol. Daarmee hebben de overheden als opdrachtgevers belang bij een zo snel als mogelijke realisatie van het project Aanpak Ring Zuid.

Met het Tracébesluit over de zuidelijke ringweg is de scope van de Aanpak Ring Zuid vastgelegd. Door de complexiteit van het werk en tegenvallers in de uitvoering zijn forse meerkosten en een vertraging van 36 maanden ontstaan. Het rapport van de commissie Hertogh schetste de problemen en belemmeringen die in het project zijn opgetreden en vertaalde deze naar concrete aanbevelingen en een plan van aanpak, waaronder de financiën (brief 27 maart 2019, 39908-2019).

In juli 2020 is met CHP overeenstemming op hoofdlijnen bereikt over het oplossen van de financiële angel (brief 6 juli 2020, 8180366). Op 8 juli 2020 hebben wij u in een ingelaste commissievergadering geïnformeerd over de financiële consequenties van de met CHP bereikte overeenstemming. Die overeenstemming is een uitwerking van de aanbeveling van de commissie Hertogh om de financiële angel uit het project weg te nemen. De overeenstemming op hoofdlijnen is de afgelopen periode uitgewerkt in een Vaststellingsovereenkomst. Dit is een aanvulling en wijziging op het hoofdcontract en wordt op grond van de Realisatieovereenkomst afgesloten door Rijkswaterstaat en CHP.

In essentie neemt CHP daarmee een deel van de meerkosten voor eigen rekening, wordt een grotere opdrachtsom afgesproken en wordt de risicoverdeling tussen Opdrachtgever en Opdrachtnemer gewijzigd. Uitgangspunt bij de Vaststellingsovereenkomst is dat er sprake is van een gegarandeerd maximumbedrag voor realisatie van het project, waarbij het realiseren van de huidige scope en tijdige oplevering van het 'Werk' (dat wat contractueel is vastgelegd is) geborgd worden. In dit kader zijn de volgende afspraken opgenomen:

- Het vaststellen van een gegarandeerd maximumbedrag.
- Een bepaling dat de Opdrachtnemer er voor in staat het Werk voor het gegarandeerd maximumbedrag te realiseren.
- Waar CHP voorheen een indexeringsvergoeding ontving n.a.v. de ontwikkeling van landelijk vastgestelde indices maakt de indexeringsvergoeding nu onderdeel uit van de contractsom. Het indexeringsrisico is hiermee afgekocht en ligt volledig bij CHP.
- Dat Opdrachtnemer haar bijdrage in het verlies per ommegaande na ondertekening van de Vaststellingsovereenkomst afboekt.
- Ten behoeve van de liquiditeitspositie van Opdrachtnemer hebben de moederorganisaties van de twee grootste combinanten een verklaring toegevoegd ten aanzien van de financiële gezondheid van het project en een garantie van de liquiditeit van de combinatie voor de uitvoering van het Werk.
- Opdrachtnemer verleent finale kwijting aangaande vastgestelde wijzigingen en kostenvergoedingen die tot 3 juli 2020 zijn opgetreden en Opdrachtgever verleent finale kwijting over opgelegde boetes i.v.m. ongeplande niet-beschikbaarheid.

- Naar de toekomst toe is afgesproken dat er tien (financiële)risico's (waaronder bv. Archeologische toevalsvondsten en COVID-19) voor Opdrachtgever blijven.
- Tevens is afgesproken dat er een vijftal onderwerpen voor verrekening in aanmerking blijven komen (waaronder bv. calamiteiten).
- Het verlengen van de bouwtijd van het Werk/oplevering project met de eerder gecommuniceerde 36 maanden;
- Boetebedragen voor te late openstelling en oplevering zijn gelijk gebleven ten opzichte van de oorspronkelijke Basisovereenkomst, hiermee blijft de incentive om het werk tijdig af te ronden geborgd.

De drie overheden zijn van mening dat CHP met het bedrag dat zij als verlies afboekt een evenwichtige bijdrage levert in de oplossing van de financiële angel. Voorts vinden wij het winst dat de moederorganisaties van de twee grootste combinanten met deze afspraken verantwoordelijkheid nemen, in hun verhouding tot de (regionale) onderaannemers. Dit is in het belang van de regionale werkgelegenheid.

(Financiële) consequenties

Naast de maximumprijs die aan CHP wordt vergoed, is ook een inschatting gemaakt van de omvang van de bovengenoemde resterende risico's aan opdrachtgeverszijde. Deze is door een extern bureau becijferd op 37 miljoen euro. Hierboven is reeds aangegeven dat de maximumprijs die de aannemer ontvangt 552 miljoen euro bedraagt. Dit, vermeerderd met de financiële inschatting van de risico's aan opdrachtgeverskant, betekent dat er voor in totaal $552 + 37 = 589$ miljoen euro dekking nodig is. Dit betekent dat een extra bijdrage van 78 miljoen euro excl. BTW nodig is (zie bijlage 3 bij voordracht). Op grond van het Convenant RSP en de Bestuursovereenkomst Aanpak Ring Zuid moet deze kostenstijging binnen het RSP-programma worden opgevangen.

In 2015 hebben RWS, provincie en gemeente afspraken gemaakt met de betreffende belastinginspecteurs over de wijze van btw-heffing en btw-compensatie. Partijen gaan ervan uit dat deze afspraken eveneens van toepassing zijn op de aanvullende bijdrage van € 78 miljoen. Hoewel de beeldvorming wellicht anders is, is dit de eerste keer in dit project dat het projectbudget daadwerkelijk uitgebreid moet worden. Hiermee, en met het feit dat ook CHP forse bedragen voor haar rekening neemt, is een oplossing gevonden waarmee het project verder kan. Hiermee is invulling gegeven aan het laatste openstaande punt van het plan van aanpak van de commissie Hertogh.

Het college van Gedeputeerde Staten stelt Provinciale Staten voor de genoemde extra bijdrage aan het project Aanpak Ring Zuid te dekken door dit bedrag te onttrekken aan de middelen die zijn gereserveerd voor de realisatie van de projecten N33-Midden en Wunderline, naar rato van de vanuit het RSP programma nog vrij te besteden middelen in die projecten.

Het college van Gedeputeerde Staten stelt dat zij de drie resterende RSP-projecten even belangrijk vinden, maar ook dat zij het verdedigbaar achten dat een oplossing voor een overschrijding op een wegproject in eerste instantie (deels) gezocht wordt bij een ander wegproject. Voor het project Wunderline wil het college van Gedeputeerde Staten bekijken of middelen voor structuurversterking ingezet kunnen worden. In het voorstel aan Provinciale Staten gaat het college van Gedeputeerde Staten nader in op de ambities ten aanzien van de andere projecten uit het RSP en de motivering voor de dekking. Wij blijven samen met de provincie onverminderd inzetten op het vinden van middelen voor de Wunderline en de verdubbeling van de N33-Midden om er voor te zorgen dat die projecten doorgang vinden. Dit is tevens conform de in uw raad aangenomen motie 'Samen sterk' (18 november jl. aangenomen) waarmee u aandacht heeft gevraagd voor de gevolgen, gelet op het belang van de andere RSP-projecten voor stad en regio.

Andere scenario's zijn duurder en kosten meer tijd

Natuurlijk hebben de overheden de afgelopen periode opnieuw de vraag gesteld of andere scenario's dan doorgaan met CHP beter zouden zijn. De commissie Hertogh had zich hier in haar advies ook al over uitgesproken. De commissie heeft in het Advies "Waar een wil is komt een weg" aangegeven dat de clausules in het contract thans voor ARZ geen reëel aanknopingspunt bieden tot ontbinding van het contract. Ook gaven zowel ARZ als CHP aan door te willen gaan en zag de commissie voldoende aanknopingspunten voor verbetering.

In de fase na de overeenstemming op hoofdlijnen hebben de opdrachtgevende overheden verdiepend onderzoek laten doen naar de verschillende scenario's:

- Doorgaan met uitvoering met een getekende Vaststellingsovereenkomst.
- Doorgaan met uitvoering van overeenstemming op hoofdlijnen zonder getekende Vaststellingsovereenkomst.
- Minnelijke beëindiging.
- Eenzijdige beëindiging (ontbinden of opzeggen).

Hieruit bleek dat doorgaan op basis van een getekende Vaststellingsovereenkomst het meest positief was qua tijd en kosten (zie bijlage 5 bij voordracht). Op basis van dit advies concluderen de drie overheden ook dat aan grootschalige aanpassing van de scope aanzienlijke risico's kleven, omdat dan een nieuw Tracébesluit inclusief achterliggende effectonderzoeken moet worden voorbereid. Dit zorgt voor veel vertraging en onzekerheid.

Uiteindelijk is deze uitkomst voor ons als gemeente het beste scenario, uit alle opties: de scope van het project (de meerwaarde voor de omgeving) blijft gehandhaafd.

Hoewel de (soms grote) hinder voor omwonenden langer aanhoudt dan aan het begin van het project is voorzien, is de vertraging begrensd tot de bekende 36 maanden met deze overeenkomst. Dit schept duidelijkheid en perspectief naar de omgeving. Na openstelling van het hoofdwegennet zullen de afrondende werkzaamheden uitgevoerd worden.

Wij realiseren ons terdege dat met deze overeenkomst de ‘lucht’ uit het project is aan beide zijden. Dat betekent dat wij als overheden naar elkaar hebben uitgesproken zeer terughoudend met verzoeken tot wijzigingen op het contract om te gaan. Dit houdt in dat het projectbureau nog strakker zal sturen op de uitvoering van de contracteisen en niet meer zal eisen dan contractueel vastgelegd is.

Onderzoek rol Rijkswaterstaat inzake problemen Aanpak Ring Zuid

De Taskforce Financiën die na de commissie Hertogh is ingesteld, stelt dat in haar ogen de opdrachtgever een rol heeft gehad in de ontstane problemen. Tijdens de vele gesprekken die tot nu toe met het Rijk over de Aanpak Ring Zuid zijn gevoerd, is het Rijk niet bereid geweest extra financiële verantwoordelijkheid te nemen met betrekking het project. De provincie wil hierover graag opnieuw met het Rijk in gesprek. Om hierin hun positie te versterken laat de provincie onderzoek uitvoeren naar de invulling van de opdrachtgeversrol door Rijkswaterstaat bij de ontstane problemen in het project Aanpak Ring Zuid. Wij zullen uw raad daarover informeren.

De Noordelijke Rekenkamer heeft in haar werkprogramma een onderzoek naar het project aangekondigd. Provinciale Staten hebben op 2 december een vijftal voorstellen aangenomen die de Staten meer grip geven op het dossier en hun beter in positie kunnen brengen. Met uw raad hebben wij afgesproken dat wij u drie keer per jaar uitgebreid informeren over de voortgang. Nu er duidelijkheid is over het verdere verloop, gaan wij graag met u in gesprek of dit voldoet aan uw informatiebehoefte.

Geheimhouding

In juli 2020 is overeenstemming op hoofdlijnen bereikt. Wij hebben met de presentatie van 8 juli 2020 meer gedetailleerde informatie met uw raad gedeeld over de gemaakte afwegingen en de financiële bedragen die hiermee gepaard gaan, en daar geheimhouding over afgesproken. Inmiddels zijn de afspraken nader uitgewerkt en vastgelegd in een Vaststellingsovereenkomst en kan deze ook publiekelijk bekend gemaakt worden (zie bijlagen).

Er is een uitzondering gemaakt voor specifieke gegevens omtrent de bijdrage van CHP voor zover vermeld in de presentatie van 8 juli 2020, het rapport van de Taskforce financiën en de mondeling gedeelde informatie op 8 juli 2020. Als uitvloeisel hiervan zijn enkele bedragen in de presentatie van 8 juli 2020 (bijlage 2 bij voordracht) gelakt, net als in de Vaststellingsovereenkomst. Ook bijlagen 1 en 2 van de Vaststellingsovereenkomst vallen onder de uitzondering.

Het openbaar maken van deze informatie kan negatieve consequenties hebben voor CHP (WOB art. 10 lid 2 sub g). Daarnaast kan het de financiële belangen van de provincie (en andere opdrachtgevers) raken voor toekomstige infrastructurele projecten, als het gaat om gespecificeerde posten (WOB art. 10 lid 2 sub b). Op grond van de Gemeentewet artikel 25 leggen wij geheimhouding op de eerder genoemde passages en documenten. Wij verzoeken u de geheimhouding in de eerstvolgende raadsvergadering te bekrachtigen.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

burgemeester,
Koen Schuiling

secretaris,
Christien Bronda

Deze brief is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.

Bijlage:

1. Voordracht van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten van Groningen over een extra bijdrage aan het project Aanpak Ring Zuid., met onderliggende bijlagen:
 1. Vaststellingsovereenkomst Aanpak Ring Zuid, inclusief 5 bijlagen *
 2. Presentatie hoofdlijnakkoord 8 juli 2020 *

3. Toelichting aansluiting plafondbedrag 552 mln met cijfers T-rapportages
4. Eerste Wijziging van de begroting 2021
5. Memo Vervolgscenario's dd 25 november 2020

*bevatten delen of passages die onder de opgelegde geheimhouding vallen